

WIJZINGEN SINDS 14 SEPTEMBER 2018

- 3 Aqua vīva [Varr.L.L.5.123], prōfluēns [Quint.fr.3.1.3]
(*tgst.* stāgnāns [Curt.8.13])
- 16 Sublīmem (*niet* in sublīme of sublīmiter) Hoog, in de hoogte, in de lucht **weg**liegen,
abīre [Aen.1.415], rapī [Liv.1.16], ferrī [Tusc.1.40] **meegevoerd worden**
Sublīme ferrī [Tusc.1.40]
- 59 Bene, male audīre [Fin.3.17] (ab aliquō
[Quintil.12.10.13]) ~~[Fin.3.57]~~
- 61 ⁹⁸ Nervus eig. 'spier, pees', niet 'zenuw', die in de oudheid onbekend was; nervī *metaf.* niet alleen kracht i.h.a., maar ook vooral 'zielskracht, levenskracht': nervī virtūtis (p. 62); vd. 'drijfveer, motor' v. iets: vectīgālia nervī reī pūblicaē sunt (p. 219); nervī bellī pecūnia (p. 80).
- 62 Contendere et ēlabōrāre, ut ... [Verr.2.3.130]
- 66 Sēdemēs ac domicilium collocāre alicubī [Rep.2.34]
Fortūnās suās ~~of sēdem ac domicilium~~
cōstituere alicubī [Verr.2.5.20]
Domicilium sibi cōstituere alicubī [Nep.Them.10]
- ¹⁰⁶ Frūgī (*indecl.*) is een versteende *dat.* van frūx, die als *adj.* wordt gebruikt (= frūgālis), maar toch *subst.* is gebleven: bonae frūgī esse; ~~en~~ maar ad bonam frūgem sē recipere [Cael.28] (p. 158); als *comp.* en frūgālior; *superl.* worden die van frūgālis ~~simus~~ gebruikt.
- 73 Suī (conveniendī) potestātem facere ~~[Verr.8.31]~~
[Quint.fr.3.1.15], praebēre alicuī
- 78 Nihil cum aliquō contrahere [Verr.2.2.170 Tusc.5.105]
- 80 Cōdex [Rosc.Com.9], tabulae [Verr.2.2.186] acceptī et
expēnsī ~~[Rosc.Com.]~~
- 85 Bomen, wijnstokken, braamstruiken, doornstruiken,
omheiningen en wilgenbossen worden verwijderd,
gesnoeid omgehakt, uitgegraven en ontworteld
- 88 Frūmentī vim māximam comparāre [B.C.3.5]
- 90 Bellum parāre [Att.9.13B.G.3.9]
- 96 Sīgna convellere ¹⁵³²
- 97 Vier maanden lang **aan het beleg** weerstand bieden
- 100 **Een geregelde veldslag leveren**, ~~in~~ open veld slag
leveren, vechten
- 103 ¹⁶⁷ Phalanx: 'dicht aaneengesloten **greep**formatie van soldaten met de schilden als testūdō boven het hoofd'; in Liv. 37.42 wordt ook een Macedonische falanx genoemd, waarvan de manschappen met 5,5 m lange speren (sarīsaē) waren uitgerust.
- 106 Een triomftocht **vanwege** over iemand houden, triomf
vieren, een zegevierende intocht houden (wegens
een overwinning, wegens de slag bij Pharsalus)
- ¹⁷³ Bv.: triumphum agere Bōiōrum (Liv.); dē Liguribus (Liv.); ex Aequīs, ex Etrūriā (Liv.); ook: triumphum postulāre, impetrāre (Liv.); **triumphum** dēportāre ex prōvinciā (Nep.); triumphum tertium dēportāre (Cic.); triumphum ...
- 111 Koers zetten **ergens** naar, **ergens op** afstevenen ~~op~~
Cursum tenēre [B.G.5.8] ~~(tgst. commūtāre,~~
dēferri) Koers houden ~~(tgst. van koers veranderen,~~
meegevoerd worden)

	Cursum commūtāre	Van koers veranderen
	Dēferrī	Uit de koers raken
112	Exīre [Verr.2.5.133 ⁹¹], ēgredī [Verr.2.5.133] in terram-[Liv.28.17]	
114	Aciem mentis praestringere-[Rab.Post.43 [Div.1.61]	
118	Aliquid coniectūrā nītitur, continētur [Div.1.24]	
122		Ik ben van plan, ik heb besloten me voorgenomen
	Certum (mihi) est	Ik heb me voorgenomen
	Certum (mihi) est	Ik ben vastbesloten, het staat bij mij vast
	Certum dēlīberātumque est [Rosc.Am.31] Stat mihi sententia [Liv.21.30]	
		Ik ben besluiteloos, ik weet niet goed wat ik moet doen
133	Cicerō dīcit in Laeliō (suō) of in eō (niet suō) libro, quī īnscrībītur Laelius	
136		De groeten aan iemand (in een brief) er bijvoegen; iemand (in deeen brief van een ander) laten groeten
138	Laetitiā, gaudiō gestīre [Tusc.4.13], efferrī [Fin.5.61; Deiot.26]	Uitgelaten, buiten zichzelf zijn van vreugde
		Uitgelatenbundige vreugde
	Gaudiō, laetitiā efferrī [Deiot.26]	Buiten zichzelf zijn van vreugde
143	²³¹ Dēspērāre 'niet meer ergens op rekenen' met dē of acc.: reditum, pācem; + dat.: i.h.b. sibi, suīs rēbus, salūtī, fortunae suae; dēspērātus 'vertwijfeld, hopeloos'; morbī dēspērātī 'opgegeven ziekten' (p. 34)-, dēspērāta rēs pūblica (p. 215).	
146	²³³ Pectus <i>metaf.</i> slechts in enkele uitdr.: imbuere pectora religiōne (p. 163); dēmittere in pectus, verbum altē dēscendit in pectus (p. 175); tōtō pectore cōgitāre 'ingespannen denken', tōtō pectore tremere 'tot op zijn botten staan te trillen'; meestal wordt animus gebruikt.	
147	Ardor, īnflammātiō animī	
148	Fidem laedere [Rosc.Am.111], violāre [Off.3.104], frangere	Zijn woord breken, ontrouw worden
	Fidem frangere [Rosc.Com.16], fallere [Off.1.39], prōdere [Cat.55], laedere [Rosc.Am.111], violāre [Off.3.104]	Zijn woord breken, ontrouw worden
150	Īrācundiā exardēscere, effervēscere [Verr.2.5.48 Brut.246]	
	In odium vocārī⁷⁷	Gehaat worden
151	In alicuius odium vocārī⁷⁷ , incurrere [Off.3.79]	
	Animum explēre [Ter.; Cluent.202]	
	Stomachum [Mur.28], bīlem alicuī movēre [Att.2.3.7], facere [Att.5.9.2]	
	Impellere aliquem in furōrem	
	Impellere aliquem in furōrem	Iemand woedend maken

- 152 ²⁴¹ Ook: ~~mōrēs~~, īnstitutā et facta [DeOr.2.182]; studia et facta [Inv.1.34]; **malī et bonī mōrēs** (p. 39); **mentēs et hominum cōgitātiōnēs** (p. 39); **hīs īnstitutīs** [Verr.2.5.147] 'met dergelijke principes'.
- 155 Offendere aliquem of alicuius animum iemand **ergeren**, kwetsen, beledigen, krenken
Offendere apud aliquem [Cluent.63]
Offēnsiōnem habēre apud aliquem
[Plin.Nat.Hist.19.9]
In offēnsiōnem alicuius incurrere, irruere
[Verr.1.1235]
- Offendere²⁴⁴ in aliquā rē [Cluent.98] **Ergernis-Aanstoot** geven, **een fout begaan**, **misnoegen**
opwekken door iets, ergens mee
- ~~Offēnsiōnem habēre~~ ~~Ergernis geven, beledigen, krenken~~
- 159 De Furiën jagen iemand op, **en** kwellen **hem** iemand
- 160 **iemand z**Zedelijke, ethische leefregels geven
- 162 Templā deōrum adīre [B.GC.2.5]
- 163 **iemand's** heeft gewetensbezwaren ergens tegen
- 165 Praeīre verba (~~carmen~~) [Liv.31.179.46],
carmen [Liv.31.17; Plin.Pan.92.3]
De onsterfelijke goden danken, **loven**
- Quod dī bene vertant! [Liv.1.28]
~~Quod dī immortalēs ōmen āvertant!~~ [Phil.4.10]
Quod dī immortalēs ōmen āvertant! **Wat de onsterfelijke goden mogen verhoeden!**
[Phil.4.10]
- 167 Een dankfeest bij de rustbanken van alle goden (*d.w.z.*
in alle tempels) **aan**afkondigen
- ²⁶⁹ Augurium 'observatie van vogels om op grond daarvan een voorspelling te doen', niet auspiciūm = 'het recht v.h. houden v. auspiciēn en het recht om op grond daarvan opdrachten te geven, te bevelen': **auspiciūm habēre** 'een (hoog) ambt uitoefenen', **auspiciūm pōnere** 'een (hoog) ambt neerleggen', auspiciūm facere [Div.2.80] 'een voorteken geven' (v. **an**-dingzaken); imperiō auspiciōque alicuius [Liv.41.28] (p. 89); auspiciīs alicuius (p. 89).
- 169 ²⁷⁴ Littera sg. 'letter': litteram nūllam relīquit [DeOr.3.60], ad mē mīsīt [Pis.44]; ...
- 170 **Zich s**Slechts oppervlakkige kennis van iets opdoen
met de wetenschappen bezighouden, er alleen maar
aan proeven (zoals men dat noemt)
- 173 Zonder talent, aanleg ~~om~~-iets doen
- 177 ²⁹³ Imbuere eig. 'bevochtigen': gladiī sanguine imbūtī; *metaf.* 1. 'vervullen met iets': religiōne (p. 163), pietāte, superstitiōne (p. 165), **consiliīs** [Liv.42.26], crūdēlitāte [Phil.3.4]; 2. 'onderrichten, ergens mee bekend maken' (i.h.b. van iem. met een geringe of oppervlakkige kennis): animum honestīs artibus.
- 181 In utramque partem [N.D.2.168], in contrāriās
partēs [DeOr.1.158] ~~disputāre~~ [Verr.2.5.7]
- 184 ³⁰³ Hērōus = epicus 'episch': (versus) hērōus 'dactylische hexameter'; pēs hērōus 'dactylus'; carmen **epicum** hērōum enz.; ~~subst.~~ 'heroïsch feit, heroïsche daad': praeclārum atque dīvīnum factum [Phil.2.114], ~~of~~ factum illūstre et glōriōsum [Fin.1.37].
- 187 ³⁰⁸ Idiōta 'leek, niet-ingewijde'; rudis, indoctus, imperītus 'onontwikkeld, niet wetenschappelijk gevormd, onervaren'; ~~alicui rē~~
quibus rēbus nōn modo austērī '**niet alleen kenners**', sed multītūdō ipsa reclāmat [DeOr.3.98] '**waartegen niet alleen de**
kenners protesteren, maar zelfs de massa'.
- 190 **Luide** bijvalsbetuigingen, toejuichingen (aan **de**
omstanders, toehoorders, het publiek) ontlokken

- 194 Verba facere apud³²⁰ populum ~~of in~~
In cōntiōne dīcere [Verr.2.3.81; Att.15.15.2]
- 195 Fūsum ac prōfluēns ōrātiōnis genus
[DeOr.2.64159]
³²² Latus sg. 'zij(kant), flank ... , inam mē diēs, vōx, latera dēficiēant, sī ... [Verr.2.2.52]; ...
- 196 Zuivere (en foutloze) stijl
- 198 In trānsitū [Quintil.7.3.27], quasi praeteriēns
attingere aliquid
In medium prōferre aliquid, ~~in mediō pōnere~~
~~aliquid, prōponere aliquid~~
In mediō pōnere ~~aliquid~~, prōpōnere aliquid
³³¹ Persequī niet zelden 'mondeling of schriftelijk nauwkeurig behandelen, beschrijven': alicuius vītam, alicuius laudēs versibus (p. 188), rēs Hannibalis [Div.1.49].
- 201 Sīc (*niet hoc*¹⁹⁵) est prōpositum dē quō
disputēmus [Cic.]
Hōc locō existit quaestiō [Amic.67], quaeritur
- 204 Cīvitātī lēgēs, iūdicia, iūra dēscrībere [Rep.1.2DeOr.1.33]
- 206 Tōtum et animō et corpore in salūtem reī
pūblicae sē cōnferre [Phil.12.7]
Omnia dē rē pūblicā praeclāra atque
ēgregia sentīre [Catil.3.5]
Prīncipēs [Liv.42.30]
³³⁷ In dit en volgende items hoe ... quī meus in rē pūblicā sit prō meā parte capessendae status [Fam.1.9.21]
'mijn politieke situatie'; ...
- 210 ³⁴⁷ Ook: lēgis scrīptum [Leg.Agr.2.48] ~~geschreven~~ tekst v.e. wet'; lēctiō *postklass.* 'passage in een wet'.
- 211 ³⁵¹ Zie ook hierboven 21^e Afd., V, 12 Welwillendheid – Gunst – Genegenheid – Sympathie, p. 51.
- 212 Partium studium [Iug.42; Verr.2.1.35] (*ook alleen*
studiaum [Cic.Liv.24.28])
- 213 Aan Op iemands kant staan, voor zijn partij zijn hand
zijn, zijn partij steunen
- Reī pūblicae dissentiō
- 216 Prōscrībere aliquem [Rosc.Am.16] of alicuius
bona [Quinct.], possessiōnēs [Leg.Agr.3.134]
~~Prōscrībere aliquem of alicuius bona~~ — De goederen van iemand vervallen verklaren
- 221 Irregulier Op onregelmatige wijze gekozen
magistraten (wegens een vormfout of omdat de
voortekens niet gunstig waren)
- Suō (lēgitimō³⁶⁶) annō creārī [Leg.Agr.2.3] Op de wettelijke (minimum) leeftijd gekozen worden
(~~tgst. ante annum~~) (*tgst. vóór de wettelijke leeftijd*)
- Ante annum creārī Vóór de wettelijke leeftijd gekozen worden
- 222 ³⁶⁷ Dēpōnere wordt soms in de bet. v.≠ abdicāre gebruikt: †B.G., 7.33; N.D., 2.11; Liv., 2.28].

- 223 (Ambtshalve) **a**Aan het volk verkondigen, afkondigen
dat iemand tot consul is gekozen
- 225 **Nox senātum dīrimit** De nacht verhindert de voortzetting van de
senaatzitting
- 226 In iūs **vocāre** [Quinct.61], in iūdicium ~~voeāre~~;
addūcere [Verr.1.1] ~~aliquem~~ [Quinct.61; Verr.1.35]
Het gerechtelijk onderzoek leiden; **r**Rechtszitting
houden (~~door de pretor a~~van de permanente jury-
rechtbank **door de pretor**)
- 228 Aliquid, causam cōgnōscere [Verr.2.2.1820;
Quintil.4.1.3]
Onderzoeksrechter, **rechter-commissaris**
Iemand als getuige ergens van (**ergens voor**) (~~tegen~~
iets) ~~oproepen~~ dagvaarden
- 230 Postulāre aliquem (**pecūniārum**) repetundārum
of dē (**pecūniīs**) repetundīs [Fam.8.8.2]
- 231 Animus vēnālis [Verr.2.3.144]
Fidēs vēnālis [Verr.2.2.78]
- 232 Poenās (gravēs) dare [N.D.3.81], **pendere** Door iemand (streng) worden gestraft (**ergens voor**)
[N.D.3.81] ~~alicuī~~ [N.D.3.81] (**alicuius reī**)
~~Poenās alicuī pendere (alicuius reī)~~ [N.D.3.81] ~~Door iemand (ergens voor) worden gestraft~~
Poenam (alicuius reī) ferre [Dom.134], Straf (ergens voor) ondergaan, (**voor iets**) **boeten**
perferre [Leg.Agr.2.92], **luere** [Sull.76]
~~Poenam luere (alicuius reī)~~ [Sull.76] ~~(Voor iets) boeten, de straf (van iets) ondergaan~~
- 233 In catēnās conicere aliquem [B.G.1.47; Liv.29.21]
³⁹³ Ook: vītam of salūtem of aliquem dēprecārī ab aliquō; dēprecārī: 1. 'iets (dreigends) door bidden trachten af te
wenden' (**mortem**); 2. 'iets (dat in gevaar verkeert) door bidden trachten te behouden'; ~~bv.~~ (**vītam**, pācem).
- 237 Audiō, fateor [Ter.Phorm.236]
- 241 Met onbeperkt krediet iets kopen (*tgst.* voor ~~contant~~
geld ~~klinkende munt~~ verkopen)
- 242 Schoppen tegen de sporen; recalcitrant zijn; **zijn kont**
tegen de krib gooien
Twisten om des keizers baard; **r**Ruzie maken om niets
- 244 Dē caelō **dīemittī** [Liv.10.8], **dēlābī** [Pomp.41]
In pertūsūm ingerimus dicta **deōlium**
[Plaut.Pseud.369]
- 247 Cuiusvīs **hominis** est errāre [Plaut.Most.725 Phil.12.5]
Ut hominēs sunt, ita mōrem gerās
[Plaut.Most.725 Ter.Adel.431]
- 251 **Nucēs**⁴¹⁸ relinquere [Pers.1.10; Mart.5.84.1]
Ē nuce nucleum quī ēsse vult, frangit
nucleum **em** [Plaut.Curc.55]

- 252 Et, quod āiunt, pedibus³⁷⁷ in sententiam
vādō meam [ApuI.Met.2.7] En ik kies jouw kant voeg, zoals dat heet, ik ben
dezelfde mening toegedaan de daad bij het woord
- 253 Nūllī nisi ex iniūriā alterūs quaestus est
[Sen.Ira2.8.1]
- 254 Wie een kalf kan stier wil optillen, zal later moet eerst
een stier-kalf kunnen heffentillen; wie met het kleine
begint, zal met het grote eindigen wil bereiken, moet
met het kleine beginnen
- Ze geven er geen cent meer voor; hHet kan hun
niets meer schelen; het laat ze nu ijskoud